

**Univerzita Hradec Králové – Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií**

Hodnocení bakalářské práce

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Nikola Martinčíková

Název práce: Inkluze ve vzdělávání a transkulturalismus

Oponent práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Téma a cíl práce: Bakalářská práce se zabývá inkluzí ve vzdělávacím systému a snaží se zjistit, do jaké míry může být transkulturní komunikace kompatibilní s inkluzí, respektive zda může být transkulturní komunikace platformou pro inkluzi ve školách.

Zaměření práce: Inkluze, žáci, transkulturní komunikace

Jazyková a stylistická úroveň práce: Po jazykové i stylistické stránce je práce zpracována na odpovídající úrovni. Gramatické chyby se prakticky nevyskytují (až na drobnosti).

Rozsah práce: V mezích středního rozsahu, 49 stran včetně literatury.

Použitá literatura: Bakalářská práce pracuje s fundovanými zdroji. Celkově je text založen na 42 tištěných a na 25 internetových zdrojích. Jeden internetový zdroj je však odborným článkem v online podobě (Gillernová) a jeden internetový zdroj je problematický (youtube.com). Obecně se však jedná o nadprůměrný počet zdrojů pro bakalářskou práci.

Formální stránka práce: Po formální stránce je práce včetně poznámkového aparátu zpracována požadovaným způsobem.

Celkové hodnocení a kritické poznámky:

Bakalářská práce si vytkla za cíl analyzovat problematiku inkluze ve školách. Autorka ve své práci rozebírá přístup integrace a inkluze ve spojení s transkulturním přístupem a dochází k závěru, že transkulturní přístup je do určité míry komplementární s inkluzí a to v tom smyslu, že inkluze je vedena nikoliv jako přizpůsobování se jedince systému, ale je vedena snahou přizpůsobení se jedinci.

Obecně bakalářské práci chybí trochu kritické pojetí ve vztahu k inkluzi – možná chybí kritika ze strany konzervativních proudů – a to z toho důvodu, že inkluze je víceméně společensky i politicky kontroverzní téma. V bakalářské práci také není dostatečně kritický apel na nepřipravenost českého školského systému, protože český školský systém dosud žije v integracionistickém pojetí a to ve vztahu k etnicko-partikularistickým hodnotám, jak bylo v České republice zavedeno již po roce 1993 (i předtím), zatímco inkluze je spíše pojetím liberálním a individualizujícím, který se hodí spíše pro západní Evropu. Je to dobře patrné i v případě, kdy autorka píše, že k cizincům je „*přístupováno podle jejich etnicity*“ (s. 29), kde je zastoupen etnicko-partikularistický model, a dále hovoří o rovném přístupu, který je „*zaručen všem dětem bez ohledu na to, z jaké země pocházejí*“ (s. 30), kde se objevuje liberální a individualizující přístup. Jedná se tak o určité třecí plochy, které jsou v bakalářské práci z jedné strany kritizované právě kvůli oné etnicko-partikularistické pozici a z druhé strany, ze strany liberálního pojetí, vyjadřuje autorka o velice pozitivní náhled na inkluzi. I z tohoto pohledu působí práce poněkud pozitivněji a idealisticky a staví na liberálním pojetí inkluzi, které však v českém pojetí nemusí být jediným východiskem. Tím nechci říct, že by autorka musela ze svých pozic slevit, spíše by se měla zaměřit právě na ony třecí plochy z kritického pohledu je rozebrat.

Jedná se tedy o určitou dílčí pozici, která by v bakalářské práci mohla být zastoupena, aby poněkud z širší pozice mohlo být rozebráno celé téma komplexněji. Autorka sice celou problematiku pojala velice holisticky, snažila se popsat problematiku inkluzi z institucionálního, pedagogického, sociálního i psychologického hlediska, ale výše uvedená pozice v bakalářské práci, která má i explanační ambice, chybí. Zároveň s tím souvisí i skutečnost, že práce je psaná ve druhé části velice deskriptivně a tím upadá i ona možnost propojit individualistický ráz inkluze s etnicko-partikularistickým pojetím, které je veskrze v českém školství uplatňováno a které se tedy zaměřuje spíše na české děti, než aby dovolovalo zaměření se na cizince.

Autorka se ve druhé části bakalářské práce dostává do poněkud svízelné situace, kdy uvádí deskriptivní polohu a tím pádem se také ztrácí i propojenost s transkulturní problematikou. Z tohoto důvodu se odvážím tvrdit, že propojenost inkluze a transkulturního dialogu – jak autorka uváděla v názvu své práce – nebyla dostatečně objasněna a spíše povrchně uvedena, než aby došlo k fundované fúzi obou přístupů. Zároveň by i některé další teze šlo tedy i více analyzovat, protože takto se mi jeví, že práce nemá zcela jasný cíl - jakoby

autorka pořádně nevěděla, k čemu chce dospět (a to souvisí i tím, že není zcela jasná výzkumná otázka nebo hypotéza).

Dále mohla autorka více rozebrat multikulturní a transkulturní přístup a vyzdvižena mohla být i problematika speciálních škol a inkluze, popřípadě mohla autorka rozebrat ony speciální školy a jejich problematické fungování v dřívějším období (viz např. případ Romů). Uvedl bych dále drobné komentáře. Krátká kapitola o migraci (s. 29-30) se mi jeví jako bezúčelná, protože nemá v bakalářské práci hlubší opodstatnění. Autorka také uvádí, že nebyl doposud proveden žádný věrohodný výzkum ohledne oprávněnosti nebo prospěšnosti inkluze, který by měl být založen na vědeckých teoriích a metodách (s. 37), ale dále uvádí kvalitativní výzkum Dany Moore nebo Multipolis a řekl bych, že tyto výzkumy byly dostatečně fundované (alespoň podle mého úsudku). Jako problematický také vnímám odkaz na Václava Klause ml., protože se jedná o osobu, která často dezinformuje společnost a dezinterpretuje fakta (i když, budiž, jedná se možná pouze o dvojsečné přesvědčení). Také by se autorka mohla více vyjádřit k termínu pluralismus, který – zdá se – trochu více konvenuje transkulturnímu přístupu. Také bych doporučoval dávat si pozor na jednověté odstavce – působí v textu příliš nesourodě.

Celkově však vnímám pozitivně autorčinu zaujetí danou problematikou a využití fundovaných zdrojů při psaní bakalářské práce. Je patrné, že právě v této problematice se bude do určité míry perforovat školství, anebo přinejmenším vztah žáka a učitele, které autorka bezesporu fundovaně zachytila. Celkově bakalářská práce působí dobrým dojmem, jen je škoda, že autorka často nešla do hlubší podstaty problematiky a nedokázala vhodně uvést veškerá fakta do patřičných souvislostí.

Otázky oponenta práce:

- V čem spatřujete hlavní rozdíly mezi transkulturním a multikulturním přístupem?
- Jak lze v případě inkluze překonat problém etnické skupinovosti spjaté s předsudečností a stereotypizací?

Datum: 9.7. 2019

Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.